

Hisham Matar

Prietenii mei

Traducere din limba engleză
și note de Alexandra Coliban

POLIROM
2025

Destul de des, primeam cărți poștale de la Henry, de obicei cu câte un tablou de Rembrandt sau Tițian sau El Greco. Îmi povestea despre vizitele lui la Scottish National Gallery sau la teatru, adăugând un rând sau două despre vremea din Edinburgh. Apoi m-a sunat și m-a întrebat dacă mă înscrișesem la universitate. Mi-a recomandat Birkbeck College.

— Poți combina studiile cu munca, cursurile se țin seara.

— Dar nu înseamnă atunci că nu e prea bun? am întrebat.

— Nu fi snob, a spus el. Avem deja o groază în țara asta.

I-am promis că mă interesez.

Apoi a spus:

— Weekendul ăsta voi fi la Londra. Pot să-ți fac o scurtă vizită? Sâmbătă după-amiază? Vreau să văd unde a locuit Robert Louis Stevenson.

Am luat niște falafel de la sudanezul din piață. Când a remarcat că sunt binedispus, i-am spus că vine în vizită un prieten vechi.

— În cazul ăsta, a zis, e din partea casei, și oricât am încercat, a refuzat să-mi ia banii.

Am făcut curățenie și ceai. Era deja august și nu-l mai văzusem din aprilie, când eram student în Edinburgh. Gândul că vine, că se va afla în garsoniera mea, o figură din trecut în această viață nouă, m-a umplut de bucurie și de nerăbdare. Mi-a strâns mâna cu căldură. S-a plimbat prin garsonieră cu lejeritate, de parcă ar fi fost acasă la cineva pe care-l cunoștea de când lumea. A deschis dulapurile din bucătărie, l-a impresionat cafetiera mea italiană.

— Știi s-o folosești? m-a întrebat.

Mi-am amintit de acea primă dată când, plin de emoție, îl întrebam dacă vrea să ne întâlnim la o cafea.

A întrebat dacă găsisem perdelele acolo, în apartament.

— Nu, le-am făcut la comandă, am zis. M-a ajutat Rana.

A zâmbit. Deși nu a spus-o, era clar că se simte ușurat și mândru.

— Apropo, a spus și a făcut o pauză. M-a sunat un bărbat. Spunea că mi-a fost student. Și a susținut că îți este prieten apropiat. Și-a scos carnetelul. Mustafa al Touny. Mi-am amintit vag numele. I-am spus că nu mi se pare în regulă să-i dau datele tale de contact fără să-ți cer permisiunea. A părut destul de deranjat.

— Îmi pare rău, am spus și i-am confirmat că bărbatul era într-adevăr prietenul meu și că fuseserăm împreună în spital.

— Slavă Domnului, a spus.

Abia atunci mi-am dat seama că, pe lângă îngrijorarea în privința mea, fostul meu profesor și acum prieten sau confident sau tutore – nu eram sigur cum vedea el lucrurile – își făcea griji și pentru propria siguranță, să nu fie urmărit sau presat să dezvăluie unde mă aflam.

— Să știi, m-am hotărât eu să mint, că statul libian a dat uitării toată treaba. Știu sigur că unii dintre cei care au fost împușcați s-au întors acasă și nimeni nu i-a întrebat nimic. Și, am continuat, nu cred că ți-am spus, dar am fost contactat de Scotland Yard. Da, și mi-au confirmat că nu am niciun motiv, absolut niciun motiv să-mi fac griji.

— Chiar așa? a spus el.

Nu cred că l-am convins, dar am decis că mai bine schimb subiectul. Așa că l-am întrebat:

— Ce mai citești acum?

Cele două săptămâni petrecute pe Costa Brava s-au estompat. Îmi lipsea marea. Și mai mult însă îmi lipsea Seham, îmi lipsea teribil și, ori de câte ori mă gândeam la ea, nu știu de ce, dar mă gândeam și la ai mei, și îmi apăreau chipurile lor, mult mai clar ca în ultima vreme. Văzusem poze cu părinții lui Seham în casa din Spania. Mi-i imaginam stând la aceeași masă cu părinții mei, povestind o seară întreagă. Auzeam și ce și-ar fi spus poate. Și ea avea un frate mai mic. Îi vedeam pe el și pe Souad împrietenindu-se, plimbându-se împreună prin curte. Apoi vedeam pozele cu familia lui Seham alături de cele cu ai mei, înrămate și așezate cumiți pe același raft. I-am cerut Ranei numărul ei. Am sunat și a răspuns una dintre colegele de apartament ale lui Seham. S-a dus să o cheme și am auzit-o spunând:

— Nu știu. Un nume complicat.

— Bună, Seham, sunt Khaled, prietenul Ranei, am fost împreună în Spania.

— Știi cine ești, a spus ea râzând. Sau stai, tot nu te localizez. Mai multe detalii, te rog.

O lună mai târziu, când a venit la Londra, ne-am întâlnit. M-am îmbrăcat elegant. Privirea ei a zăbovit o clipă pe cămașa mea albă, călcată. Mi-a spus că avea puțin timp și că voia să vadă cât mai mult din oraș. Era o expoziție la Hayward Gallery, dar, când am ajuns acolo, am constatat că era închis pentru renovare. Am stat și ne-am uitat la fluviu. Simțeam nevoia să-mi cer scuze. În schimb, i-am sugerat să mergem la National Gallery. Pe drum, am întrebat-o despre familia ei. Și-a dat

seama că întrebarea era doar o încercare de a umple tăcerea. Dar apoi, când m-a întrebat cum e viața mea la Londra și dacă sunt fericit, a părut sinceră și n-am știut deloc ce să-i răspund. Am inventat, i-am zis că îmi place aici și că am mulți prieteni interesanți. Mi-a spus că se bucură și m-a privit cu o ușoară ezitare, parcă neștiind dacă poate să aibă încredere în mine. Mi-aș fi dorit atât de mult atunci să-i câștig încrederea. Mi-ar fi plăcut să-i pot spune ce aveam pe suflet, să o întreb, de exemplu, dacă i se pare posibil să trăiești o viață fericită departe de casă, fără familie, dacă știe pe cineva care reușise asta.

Până la urmă, se pare că e posibil să trăiești fără familie. Nu trebuie decât să rabzi zi de zi și, treptat, minut cu minut, cărămidă cu cărămidă, timpul ridică un zid.

După acel prim apel telefonic de la care trecuseră câteva luni, m-am ținut de promisiune și nu am mai sunat acasă. Dar apoi a venit Eid¹-ul și m-a copleșit dorul. Mirosul de miere topită și unt, cafea, ceai și portocale, vocile părinților mei dimineața devreme în bucătărie, banii de sub pernă, hainele noi, dulciurile din buzunare. Am sunat și a răspuns tata. Părea supărat.

— Pur și simplu nu înțeleg, a spus. Cum s-o lași pe mama ta să-și facă atâtea griji?

— Îmi pare rău, îmi pare nespus de rău, i-am spus. E tare greu aici. N-am timp de nimic.

— Dar a fost vară. Ar fi trebuit să vii acasă vara.

— Da, dar vă scrisesem că am decis să rămân și să lucrez, i-am spus. N-ați primit cartea poștală?

— Bine, dar tot ai fi putut veni acasă pentru câteva zile.

— Împreună cu alți studenți, am început să traduc *Epistola iertării*, i-am spus. Lucrăm după cartea pe care mi-ai dat-o tu.

1. Termen folosit pentru a desemna cele două sărbători religioase importante din calendarul islamic: Eid al-Fitr (sărbătoarea încheierii postului, la sfârșitul lunii sfinte a Ramadanului) și Eid al-Adha (sărbătoarea sacrificiului).

E rușinos, tată, dar aici nimeni n-a auzit de ea. Când am văzut că nu răspunde, am spus: Te rog, bucură-te pentru mine.

— Mă bucur, a spus el. Dar să nu suni și nici să nu vii acasă toată vara...

— Îmi merge foarte bine aici. Pur și simplu am fost absorbit. M-a furat peisajul.

Am început să plâng. Am plâns și mi-am cerut din nou iertare.

M-a rugat să încetez, că nu era ceva atât de grav. Și, când m-am oprit, a spus:

— Oricum, să știi că n-a fost doar tăcerea ta. Pur și simplu mă gândeam întruna la tine. E totul în regulă?

— Este, i-am spus. Este. Distanța e de vină. Mi-e atât de dor de voi toți.

— Amintește-ți că ești acolo pentru a realiza ceva. Spune-mi, a zis el apoi, care e părerea ta generală despre Edinburgh?

— Cum adică? am întrebat.

— Deja ești acolo de un an, douăsprezece luni întregi, și pare că totul merge foarte bine. Nu e puțin lucru să traduci *Epistola*. Atât de bun ai devenit la engleză? Și este orașul chiar atât de frumos cum spun unele cărți?

Probabil că nu mă văzuseră la știri. Până la urmă, Rana spusese că eram la marginea cadrului, o pată în haosul general.

Era în același timp important și imposibil să aflu ce știa și ce nu știa tata despre ce mi se întâmplase. Erau oare conversațiile noastre codate sau la fel de sincere ca în acele dimineți când ne trezeam uneori înaintea mamei și a lui Souad și stăteam unul lângă altul, vorbind în șoaptă?

După aceea am sunat la fiecare lună, cel mult la două, având întotdeauna pregătită câte-o veste bună inventată.

Nu mai vorbisem cu Mustafa de când ne despărțiserăm la spital, iar de atunci trecuseră aproape cinci luni. Tăcerea era din vina mea, pentru că, cel puțin până să-l pierd, avusesem numărul lui din Manchester, în timp ce lui îi era imposibil să mă contacteze. Dar numărul pe care i-l dăduse lui Henry era un număr din Londra. L-am format și Mustafa a răspuns de la primul semnal de apel.

— Dă-o-n mă-sa, a spus. Sunt în Londra de două săptămâni deja și în fiecare zi îl sun pe unchi-miu să văd dacă n-am vreun mesaj de la tine. Nenorocitul. M-am îngrijorat în ultimul hal. Ce faci chiar acum? Adică în clipa asta.

O oră mai târziu, eram la Café Cyrano, pe Holland Park Avenue. Părea schimbat. Îi pălise entuziasmul și se instalase în locul lui ceva asemănător impacienței sau plictiselii.

— Știu că dai vina pe mine, a spus el încordat.

De asta mă temusem. Mă cunoștea mai bine decât mă cunoșteam eu însumi, mi-am spus, și mă enerva asta la el.

— Nu dau vina pe tine, am spus.

— Ba da, așa faci.

— Puțin, poate, am spus, dar nu e corect. Nu m-ai obligat. Nu m-a obligat nimeni.

— Da, dar dacă n-aș fi fost eu, nu te-ai fi aflat acolo și dacă nu te-ai fi aflat acolo, nu ai fi ajuns în situația asta.

— Ei, ia nu-ți mai da atâta importanță, i-am spus.

Dar el n-a zâmbit. Ținea mâinile strâns împreunate și tremura puțin.

— Când am ajuns la unchiul meu, atunci m-a izbit adevărul. Glonțul ăla tot trece prin mine.